

životní situaci či bezpráví, které se jim stalo, ale i v případě, že mají určitý právní dotaz a požadují výkladové stanovisko týkající se aplikace školských předpisů. Není třeba se obávat podat dotaz či podnět ani tehdy, pokud si podatel není jist, jestli situaci ombudsman může, nebo nemůže řešit. Ve všech

zmíněných případech se podateli dostane adekvátního vysvětlení včetně informace, na který orgán je třeba se obrátit, pokud nemůže v dané situaci pomoci právě ombudsman. Není tedy důvod k obavám v situaci, kdy si nejste jisti, zda stížnost lze, či nelze podat.

Mgr. Bc. Lucie Obrovská, Ph.D., právnička Kanceláře veřejného ochránce práv, PedF MU

Téma „Učitel jako terč“ na Lince pro rodinu a školu 116 000

JARMILA KUBÁŇKOVÁ

Zatímco minulé články – *Náhlé neštěstí ve škole i venku*²⁴ a *Podezření na spáchání trestného činu (týrání)*²⁵ – byly věnovány kazuistikám, u kterých je oprávněný zájem dítěte viditelný na první pohled, dnes bych se s vámi ráda podělila o ty, u nichž provázanost nemusí být ihned zřejmá. Jedná se o situace, kdy se terčem útoků stává pedagog – a to jak ze strany žáků, tak ze strany svých kolegů.

Z naší zkušenosti se tyto případy dají rozdělit do tří velkých skupin. První z nich tvoří útoky od žáků na učitele v reálném prostředí, druhou útoky žáků v kyberprostoru a do třetí skupiny spadají činy, které lze označit jako nerovné zacházení s učitelem na pracovišti ze strany jeho nadřízených.

Především prvním dvěma skupinám je společné, že tyto události nám málokdy oznamují sami lidé, proti kterým jsou aktivity směřovány. Daleko častěji se ozývají jejich kolegové nebo rodinní příslušníci.

Na Linku 116 000 se např. obrátila dospělá dcera, jejíž matka byla učitelkou na střední odborné škole. Podle dceřiných slov byla její matka na pokraji zhroutilí, právě kvůli útokům na její osobu. Nutno přiznat, že tyto útoky skupinky žáků jedné ze tříd se vyznačovaly poměrnou rafinovaností – na učitelčině autě se objevovaly vulgární symboly přirození i s explicitními popisky,

ovšem „vymalované“ do sněhu nebo do prachu, tj. do slova mizející před očima. Totéž se odehrávalo při jejím vstupu do třídy na začátku vyučovací hodiny, kdy byly obrázky velmi rychle a s „omluvami“ smazány. Degradující přezdívky jí byly vždy vysvětleny tak, že dotyčný žák to „nemyslel“ vůči ní, ale vůči spolužákovi, se kterým se tak „normálně“ oslovují. Zdánilivě vše mohlo vypadat, že neexistuje žádný jednotlivý čin, který by se nedal vysvětlit jako projev pubertálních žáků, kteří zkoušejí hranice. Vše, co by mohlo posloužit jako důkaz, zmizelo dřív, než si dotyčná pedagožka uvědomila, že by to stálo za zdokumentování.

V tomto případě jsme prvních několik týdnů mluvili pouze s dcerou, díky jejíž pomoci se nám postupně podařilo navázat kontakt i s matkou. Ta nám poté začala volat i samostatně. Zatímco dcera byla „zdravě našťvaná“, a kdyby mohla, podala by okamžitě za matku výpověď (z pracovního pomě-

²⁴ Viz *Školní poradenství v praxi* č. 6/2017, s. 28.

²⁵ Viz *Školní poradenství v praxi* č. 1/2018, s. 30.

ru), matka se potýkala se studem přiznat si, že se jí mohlo něco takového stát. Měla dojem, že si takové jednání svou neschopností zaslouží (kompetentním učitelům se to přece nestává) a že jakékoliv zveřejnění bude jen konečným důkazem, že na roli pedagoga nestačí.

Podle svých slov byla v tomto postoji podporována i jednáním ředitele a jeho zástupce, které na situaci několikrát upozorňovala. Bylo jí údajně řečeno, že vše je jen její neschopnost udržet si kázeň a má si to vyřešit sama. Někteří kolegové jí tiše vyjadřovali podporu, ovšem pozice metodika prevence a výchovného poradce byla trojčinnou s rolí zástupce ředitele, tj. paní učitelka získala pocit, že ve škole se účinné pomoci nedovolá.

Trvalo zhruba dva týdny dennodenních konzultací, než si pedagožka uvědomila, že současná situace ohrožuje nejen ji, ale i žáky ve třídě (jak se asi musela cítit ona „mlčící většina“, když viděla, co vše může spolužákům jen tak projít, a jak se kdokoliv v takové atmosféře mohl cítit bezpečně a něco se naučit?). Teprve po zjištění, že chování skupinky žáků ohrožuje i jejich spolužáky a že v této situaci je nutno je chránit, nám sdělila jméno a adresu školy a udělila svůj souhlas, abychom ve věci kontaktovali ČŠI. Ta provedla šetření do několika dnů. Z jejích závěrů vyplynulo, že škola skutečně nepostupovala správně a nezajistila bezpečné prostředí pro své žáky i zaměstnance, tj. neplnila své vzdělávací ani výchovné poslání.

Další vývoj případu neznáme, což se v takovýchto případech stává poměrně často. Dcera pedagožky získala pocit, že její matka se konečně dočkala zastání, a pedagožka sama vyjadřovala vedle únavy a vyčerpání z celého šetření i naději, že se situací někdo zabývá a že byly podniknuty kroky k nápravě.

Poněkud odlišné případy zaznamenáváme v souvislosti s kyberšikanou učitele ze strany žáků. Zde je z naší zkušenosti častým volajícím vedení školy.

Na Linku 116 000 se obrátil zástupce ředitele s dotazem, jak má postupovat v případě, že na sociálních sítích za-

chytil poměrně zdařilé fotomontáže sestávající z „těla“ pornoherečky a „hlavy“ jedné z pedagožek jejich školy. Tyto fotomontáže šíří a široce sdílejí žáci jejich školy, včetně rádoby vtipných komentářů a lajkování.

Zde byla situace nepoměrně jednodušší, protože samo vedení školy bylo zainteresováno na řešení situace. S panem zástupcem jsme poměrně rychle zodpověděli následující otázky:

1. zda situace spadá do kompetence školy – naše společná odpověď zněla, že samozřejmě ano, protože žáci svou vyučující znají právě ze školy, denně se tam setkávají a zveřejnění fotomontáže bude mít reálný dopad na dění ve škole;
2. zda je namístě potrestat žáky, když je terčem útoku dospělý, nikoliv dítě – i v této otázce jsme dospěli k odpovědi ano, protože škola má zajistit zdravé vztahy napříč celou školou jak pro žáky, tak pro své zaměstnance, a má-li děti vychovávat k úctě k ostatním, tato úcta se nemůže dělit na děti a dospělé;
3. jak situaci řešit s dotyčnou pedagožkou, která o fotomontáži dosud nevěděla – v tomto bodě jsme se panem zástupcem shodli, že pedagožka musí být o situaci informována a zaslouží si stejně citlivé a ohleduplné zacházení jako kdokoliv jiný, tj. situaci s ní probere on (volající byl současně i metodikem prevence, díky tomuto zaměření si připadal „připraven a schopen to zvládnout“) a nabídne jí i možnosti odborné psychologické pomoci, dočasné kolegiální podpory v jejích hodinách v dané třídě a řadu jiných podpůrných opatření (od dočasné pracovní neschopnosti po možnost ve třídě nějakou dobu neučit), díky kterým by mohla paní učitelka vnímat, že vedení školy stojí za ní a chování žáků je nepřijatelné.

Ani tento volající se již znovu neozval, a tak můžeme jen věřit, že situace dopadla nejlépe, jak mohla. A to jedině díky lidem, kterým nebyl lhostejný osud jejich blízkých, měli odvahu přiznat, že nevědí, jak dál, a byli ochotní si nechat poradit. Na situace, kdy je učitel vystaven tlaku nadřízených, se podíváme někdy příště.

Mgr. Jarmila Kubáňková, Ph.D., metodička služeb 116 000 a 116 123

